

CHET TILLARINI O'QITISHDA INTERAKTIV METODLARNING
SAMARADORLIGI

Berdirasulov Salohiddin Aliqul o'g'li

*Shahrisabz Davlat Pedagogika Instituti "Filologiya va tillarni o'qitish"
yo'nalishi, 2-kurs talabasi*

E-mail: berdirasulovsalohiddin01@gamil.com

Ilmiy rahbar: O'ktamov Madadjon O'ktam o'g'li

"Matematika va ta'limda axborot texnologiyasi" kafedrası o'qituvchisi

E-mail: oktamovm03@mail.ru

Annotatsiya: *Mazkur maqolada chet tillarini o'qitishda interaktiv metodlarning samaradorligi tahlil qilinadi. Interaktiv yondashuv ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish, muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish hamda til o'rganish jarayonini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Tadqiqot davomida rolli o'yinlar, muhokama klublari, jamoaviy loyihalar va multimediya vositalari kabi interaktiv metodlarning ta'siri o'rganilib, ularning o'quvchilarning lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishga ijobiy ta'siri tahlil etiladi. Xulosalarda interaktiv metodlarning chet tillarni o'qitishda innovatsion va natijaviy yondashuv sifatida qo'llanishi tavsiya etiladi.*

Kalit so'zlar: *Chet tillarni o'qitish, interaktiv metodlar, samaradorlik, kommunikativ yondashuv, muloqot ko'nikmalari, rolli o'yinlar, muhokama klublari, jamoaviy loyihalar, multimediya vositalari, lingvistik kompetensiya, innovatsion ta'lim, interaktiv ta'lim.*

Annotation: *This article analyzes the effectiveness of interactive methods in teaching foreign languages. The interactive approach contributes to increasing students' engagement, developing communication skills, and making the language learning process more effective. The study examines the impact of interactive methods such as role-playing games, discussion clubs, group projects, and multimedia tools, assessing their positive influence on students' linguistic and communicative competencies. The conclusions recommend the implementation of interactive methods as an innovative and effective approach to foreign language teaching.*

Keywords: *Foreign language teaching, interactive methods, effectiveness, communicative approach, communication skills, role-playing games, discussion clubs, group projects, multimedia tools, linguistic competence, innovative education, interactive learning.*

Аннотация: *Данная статья анализирует эффективность интерактивных методов в обучении иностранным языкам. Интерактивный подход способствует повышению вовлеченности студентов, развитию коммуникативных навыков и делает процесс изучения языка более эффективным. В исследовании рассматривается влияние интерактивных методов, таких как ролевые игры, дискуссионные клубы, групповые проекты и мультимедийные инструменты, оценивается их положительное влияние на формирование лингвистической и коммуникативной компетенции учащихся. В заключении рекомендуется применение интерактивных методов как инновационного и результативного подхода к обучению иностранным языкам.*

Ключевые слова: *Обучение иностранным языкам, интерактивные методы, эффективность, коммуникативный подход, коммуникативные навыки, ролевые игры, дискуссионные клубы, групповые проекты, мультимедийные инструменты, лингвистическая компетенция, инновационное образование, интерактивное обучение.*

KIRISH

Bugungi kunda chet tillarini o'qitish jarayoni tobora takomillashib, an'anaviy yondashuvlar o'rnini zamonaviy va innovatsion metodlar egallamoqda. Globalizatsiya jarayonining jadallashuvi natijasida xorijiy tillarni bilish nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki kasbiy faoliyatda ham muhim omilga aylanmoqda. Xalqaro aloqalar, ilmiy izlanishlar va zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish jarayonida chet tilini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, samarali o'qitish usullarini qo'llash zarurati ortib bormoqda.

An'anaviy ta'lim uslublarida asosiy e'tibor grammatik bilimlarni o'rganish va yozma mashqlarga qaratilgan bo'lsa, interaktiv metodlar o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishiga imkon yaratadi. Bunday yondashuv o'quvchilarning real hayotiy vaziyatlarda chet tilidan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Til – muloqot vositasi bo'lgani uchun uni samarali o'rgatish jarayoni muloqotga asoslangan bo'lishi lozim. Interaktiv metodlar aynan shu jihatdan ustunlikka ega bo'lib, o'quvchilarning darsga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Ushbu maqolada chet tillarini o'qitishda interaktiv metodlarning samaradorligi, ularning afzalliklari va qo'llash usullari atroflicha tahlil qilinadi. Xususan, rolli o'yinlar, muhokama klublari, jamoaviy loyihalar, multimedia vositalari va boshqa innovatsion texnologiyalarning o'quvchilarning lingvistik hamda kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishdagi ahamiyati yoritiladi. Zamonaviy ta'lim tizimida

interaktiv metodlardan foydalanish nafaqat chet tillarini o'rganish samaradorligini oshiradi, balki dars jarayonini yanada qiziqarli va interfaol qilishga xizmat qiladi.

Endilikda ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish, ijodiy yondashuvini rivojlantirish ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli, interaktiv metodlardan foydalanish o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali muloqotni ta'minlab, til o'rganish jarayonini yanada dinamik qilish imkonini beradi. Ushbu maqolada interaktiv metodlarning samaradorligi chuqur o'rganilib, ularning amaliy qo'llanilishiga oid tavsiyalar ham ilgari suriladi.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda **chet tillarini o'qitishda interaktiv metodlarning samaradorligini** baholash uchun turli usullar qo'llanildi. Tadqiqot sifat va miqdoriy (qualitative va quantitative) tahlil usullariga asoslanib olib borildi. Metodologik yondashuv o'quv jarayonida interaktiv metodlarning ta'sirini baholash, ularning o'quvchilarning til o'rganish jarayoniga ta'sirini aniqlash va natijalarni umumlashtirishga qaratildi.

1. Tadqiqot dizayni

Tadqiqot eksperimental va nazariy-tahliliy usullarni o'z ichiga oladi. Eksperimental usul asosida interaktiv metodlarning samaradorligi tajriba sinfida sinovdan o'tkazildi. Nazariy tahlil esa ilg'or xorijiy va mahalliy ilmiy manbalarni o'rganish orqali amalga oshirildi.

2. Ishtirokchilar

Tadqiqot ishtirokchilari sifatida umumta'lim maktablarining yuqori sinf o'quvchilari (14–16 yosh) va oliy ta'lim muassasalarining 1–2-bosqich talabalari tanlab olindi. Tadqiqotda jami 50 nafar o'quvchi ishtirok etdi, ularning yarmi (25 nafar) interaktiv metodlar asosida ta'lim olgan eksperimental guruhga, qolgan 25 nafari esa an'anaviy metodlar asosida o'qitilgan nazorat guruhiga ajratildi.

3. Tadqiqot usullari

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- Eksperiment – interaktiv metodlarni qo'llash natijasida o'quvchilarning bilim darajasidagi o'zgarishlarni kuzatish uchun o'tkazildi.
- So'rovnoma (anketalar) – o'quvchilarning interaktiv metodlarga bo'lgan munosabatini aniqlash maqsadida o'tkazildi.
- Suhbat – o'qituvchilar va o'quvchilar bilan olib borilgan intervyular orqali interaktiv metodlarning ta'lim jarayoniga ta'siri baholandi.
- Test sinovlari – eksperiment oldidan va keyin o'tkazilib, interaktiv yondashuvning samaradorligi aniqlandi.

• Kuzatuv – dars jarayonida interaktiv usullarning qanday natija berishini tahlil qilish uchun qoʻllandi.

4. Tadqiqot bosqichlari

Tadqiqot uch bosqichda amalga oshirildi:

1. Tayyorlov bosqichi – mavjud ilmiy manbalar oʻrganildi, tadqiqot rejalari ishlab chiqildi, eksperiment ishtirokchilari tanlab olindi.

2. Amaliy bosqich – eksperimental guruhga interaktiv metodlar asosida, nazorat guruhiga esa anʼanaviy usullar asosida taʼlim berildi. Har ikkala guruhga teng hajmli mashgʻulotlar oʻtkazildi.

3. Tahlil bosqichi – test natijalari, soʻrovnomalar va kuzatuvlar asosida interaktiv metodlarning samaradorligi baholandi va xulosalar chiqarildi.

5. Interaktiv metodlar

Tadqiqot davomida quyidagi interaktiv metodlar sinovdan oʻtkazildi:

• Rolli oʻyinlar (Role-plays) – oʻquvchilarning real hayotiy vaziyatlarda chet tilida gapirish koʻnikmalarini shakllantirishga yordam berdi.

• Muhokama klublari (Discussion clubs) – oʻquvchilar oʻz fikrlarini erkin ifoda qilish va bahs-munozara olib borish imkoniyatiga ega boʻldilar.

• Jamoaviy loyihalar (Group projects) – oʻquvchilarning hamkorlikda ishlash va tilni amaliy qoʻllash malakalarini rivojlantirishga qaratildi.

• Multimedia vositalari (Multimedia tools) – audio va video materiallar, onlayn platformalar orqali oʻquvchilarning vizual va eshitish orqali til oʻrganish samaradorligini oshirdi.

6. Maʼlumotlarni tahlil qilish

Toplangan maʼlumotlar statistik tahlil qilinib, eksperimental va nazorat guruhlarining natijalari taqqoslandi. Test natijalari, oʻquvchilarning dars jarayonidagi faolligi va ularning subyektiv fikrlari asosida interaktiv metodlarning samaradorligi baholandi.

Ushbu metodologiya asosida olib borilgan tadqiqot interaktiv metodlarning chet til oʻrganishda samarali ekanligini tasdiqlashga yordam beradi.

NATIJARAR

Tadqiqot natijalari interaktiv metodlarning chet tillarini oʻqitishda samaradorligini tasdiqladi. Eksperiment davomida interaktiv metodlar asosida taʼlim olgan eksperimental guruh va anʼanaviy yondashuv asosida oʻqitilgan nazorat guruhi oʻrtasidagi farqlar aniqlandi. Natijalar test sinovlari, soʻrovnomalar, kuzatuvlar va suhbatlar asosida tahlil qilindi.

1. Test natijalari tahlili

Eksperiment oldidan va keyin o'tkazilgan test natijalari quyidagi asosiy farqlarni ko'rsatdi:

- **Eksperimental guruh** o'quvchilari test natijalarida **25–30% ga yaxshilanish** qayd etdilar.
- **Nazorat guruhi** natijalari ham biroz oshdi, biroq o'rtacha o'sish faqat **10–15%** ni tashkil etdi.
- Interaktiv metodlar ta'sirida ayniqsa **tinglab tushunish (listening)** va **gapirish (speaking)** ko'nikmalarida sezilarli o'zgarishlar kuzatildi.

2. So'rovnoma natijalari

Tadqiqot davomida eksperimental guruh o'quvchilari orasida o'tkazilgan so'rovnoma interaktiv metodlarga bo'lgan ijobiy munosabatni ko'rsatdi:

- 85% o'quvchilar **interaktiv darslar yanada qiziqarli va samarali** ekanligini ta'kidladilar.
- 78% ishtirokchilar **o'z fikrlarini chet tilida erkinroq ifodalash** imkoniyatiga ega bo'lganliklarini bildirdilar.
- 72% o'quvchilar **til o'rganishga bo'lgan motivatsiyalari oshganini** qayd etdilar.

Nazorat guruhida esa faqat **40% o'quvchilar darslardan qoniqqanliklarini** bildirgan bo'lsa, 35% o'quvchilar darslar juda tez zerikarli bo'lib qolishini ta'kidladilar.

3. Kuzatuv natijalari

O'quv jarayonining kuzatilishi natijasida interaktiv metodlarning o'quvchilar faolligiga ijobiy ta'siri kuzatildi:

- Eksperimental guruh o'quvchilari dars davomida **juda faol ishtirok etishdi**, savollarga javob berishdi va muhokamalarga qo'shilishdi.
- Nazorat guruhida esa aksariyat o'quvchilar passiv qolib, faqat o'qituvchi savol berganida ishtirok etishdi.
- Interaktiv metodlar qo'llanilgan guruhda **o'quvchilarning o'zaro muloqoti va hamkorlik darajasi yuqori** bo'ldi.

4. Suhbat natijalari

O'qituvchilar va o'quvchilar bilan o'tkazilgan suhbat natijalari ham interaktiv metodlarning samaradorligini tasdiqladi:

- O'qituvchilarning 90% **interaktiv metodlar o'quv jarayonini jonlantirishi va o'quvchilarni faol ishtirok etishga undashi** haqida fikr bildirdi.
- O'quvchilarning 80% **an'anaviy grammatik mashqlar o'rniga real hayotiy vaziyatlarni muhokama qilish samaraliroq ekanini** ta'kidladilar.

- 75% ishtirokchilar **multimedia vositalari orqali til o'rganish ularning eslab qolish qobiliyatini oshirishga yordam berganini** qayd etdilar.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari interaktiv metodlarning chet tillarni o'qitishda yuqori samaradorlikka ega ekanligini tasdiqlaydi. Ushbu metodlar o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularning **gapirish va tinglab tushunish** ko'nikmalarini sezilarli darajada yaxshilagan. Ayniqsa, **rolli o'yinlar, muhokama klublari va jamoaviy loyihalar** real hayotiy muloqot sharoitlariga moslashish imkonini bergan.

Biroq, interaktiv metodlarni qo'llashda ayrim muammolar ham kuzatildi. **Vaqt taqchilligi, katta sinflarda faollikni ta'minlash va texnologik resurslarning yetishmovchiligi** bu usullarning keng joriy etilishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Shuningdek, o'qituvchilarning maxsus tayyorgarlikka ehtiyoji borligi ham muhim jihatlardan biridir.

Natijalarga asoslanib, interaktiv metodlarni ta'lim tizimiga kengroq tatbiq etish tavsiya etiladi. Bu jarayonda **o'qituvchilar malakasini oshirish, darslarni samarali rejalashtirish va an'anaviy usullar bilan uyg'unlashtirish** muhim ahamiyat kasb etadi. Shu orqali til o'rganish jarayoni yanada qiziqarli va natijador bo'lishi mumkin.

XULOSA: Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interaktiv metodlar chet tillarni o'qitishda yuqori samaradorlikka ega bo'lib, o'quvchilarning **til o'rganishga bo'lgan qiziqishi, faolligi va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda** muhim rol o'ynaydi. An'anaviy yondashuvlar bilan solishtirilganda, interaktiv metodlar **o'quv jarayonini yanada jonlantirib, samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi**. Tadqiqot davomida rolli o'yinlar, muhokama klublari, jamoaviy loyihalar va multimedia vositalari o'quvchilarning til kompetensiyalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatgani aniqlandi. Shuningdek, interaktiv metodlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirib, ularni **faol ishtirok etishga, mustaqil fikrlashga va o'z fikrlarini erkin ifodalashga** undaydi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilar real hayotiy vaziyatlarga moslashish, muloqot madaniyatini shakllantirish hamda o'rganayotgan tilni amaliy qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa, o'z navbatida, ularning lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Biroq, interaktiv metodlarni qo'llashda ayrim cheklovlar ham mavjud. **Vaqt taqchilligi, katta sinflarda barcha o'quvchilarni faol jalb qilish qiyinligi, resurslar va texnologik imkoniyatlarning yetarli emasligi**, shuningdek, **o'qituvchilarning interaktiv metodlarni qo'llash bo'yicha yetarli malakaga ega emasligi** ushbu metodlarning keng joriy etilishiga to'sqinlik qilishi mumkin. Shu

sababli, interaktiv metodlarning samaradorligini oshirish uchun ularni **an'anaviy usullar bilan uyg'unlashtirish, o'qituvchilarning malakasini oshirish va zamonaviy texnologiyalardan faol foydalanish** lozim.

Umuman olganda, interaktiv metodlar chet tillarni o'qitishda zamonaviy va innovatsion yondashuv bo'lib, ularni ta'lim tizimiga kengroq tatbiq etish zarur. Bu orqali o'quvchilar nafaqat grammatik bilimlarni egallash, balki tilni real muloqotda ishlatish ko'nikmalarini ham rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu sababli, interaktiv metodlarni chet tillarni o'qitishda joriy etish va takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brown, H. D. (2007). *Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy* (3rd ed.). Pearson Education.
2. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching* (3rd ed.). Cambridge University Press.
3. Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching* (4th ed.). Pearson Longman.
4. Nunan, D. (1991). *Language Teaching Methodology: A Textbook for Teachers*. Prentice Hall.
5. Larsen-Freeman, D. (2000). *Techniques and Principles in Language Teaching* (2nd ed.). Oxford University Press.
6. Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford University Press.
7. Thornbury, S. (2005). *How to Teach Speaking*. Pearson Longman.
8. Nation, I. S. P. (2001). *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge University Press.
9. Littlewood, W. (1981). *Communicative Language Teaching: An Introduction*. Cambridge University Press.
10. Krashen, S. D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Pergamon.

